

Ngā whakaritenga hukihuki mō Ngā Kura ā-Rōpū Ngahuru 8-10 me Ngā Kura Kāore i te Whakauru ki te Kaupapa Takoha

E kī ana te wāhanga 3 o te Ture Mātauranga 1989 e āhei ana ia ākonga ehara i te ākonga o tāwāhi ki te whakaurunga koreutu me te mātauranga koreutu ki ngā Kura kāwanatanga i te wā tīmata o te huritau tuarima o te tamaiti, ā, e mutu ana i te 1 o Kohitātea i muri i te huritau 19 o te tangata. Ko te tikanga o tēnei e kore e taea e ngā kura te whakahau utu ki ngā ākonga o te motu mō te whakauru, te taetae atu rānei, mō te tuku i te marautanga rānei.

E whakatenatenahia ana Ngā Poari Kaitiaki o ngā kura ā-rōpū ngahuru 1-7 ki te kōrerorero tahi me ō rātau hāpori kura me te whakaata i ō rātau whakaaro ina tuku whakatau mō te whakauru mai ki te kaupapa, kāore rānei, ā, me te whakamōhio atu ki ngā mātua mō tā rātau whakatau.

Nga momo utu: E toru ngā momo utu a ngā whānau ki te kura

1 Ngā takoha

- » He utunga tūao ēnei, ahakoa ko wai te kaitono.
- » Ka taea te whakamahi mō ngā kaupapa whānui, mō ētahi kaupapa tauwhāiti rānei.
- » Ka taea te tono engari kāore e āhei ki te whakahau, uruhi rānei kia utua.
- » Kei ngā whānau te tikanga ki te utu i te katoa, he wāhanga noa, kāore rānei.
- » Kāore he utu GST.
- » Ka taea ngā whiwhinga tāke mō te takoha te kerēme.

2 Te hokonga mai o ngā rawa me ngā ratonga

- » He tūao ngā hokotanga/waitohu katoa, ā, tē taea te whakahau.
- » Mēnā ka whakaaetia he hokotanga, ka taea te utunga te whakahau.
- » Ka taea te utu GST.
- » Tē taea ngā whiwhinga tāke mō te takoha te kerēme.

3 Ngā utu taetae atu

- » E whakaturea ana ngā ākonga e taetae atu ki ngā kura tāuke ki ēnei. Koinei anake ngā utunga utu whakature i te pūnaha kura.
- » Me utu ngā utunga taetae atu ki te rangatira o te kura tāuke.
- » Ka taea te utu te whakahau, ā, ka taea te utu GST. Tē taea ngā whiwhinga tāke mō te takoha te kerēme.
- » Kāore e taea e ngā kura tāuke ngā utu taetae atu te whakapiki me te kore whai whakaaetanga mai i te Minita.

Kāore e taea e ngā kura te whakahau utu ki ngā ākonga mō te whakauru, mō te tuku i te marautanga rānei

- » Kāore e āhei i raro i te ture ki te whakahau utu mō tētahi mea e pā ana ki te tukanga whakauru, engari ko ngā kura kāore he kaupapa whakaurunga ka tono takoha pea hei āwhina i ngā utunga whakaurunga. Ki te rapu takoha tētahi kura mō ngā utu whakaurunga, me āta whakamārama atu rātau kāore e herea te takoha ki te tukanga whakaurunga, ā, ka haere tonu te whakaurunga.
- » Kāore e āhei tētahi kura i raro i te ture ki te "whakahau utu" mō tētahi mea e pā ana ki te whakaratonga o te marautanga.
- » He wāhanga ngā mahinga nō te marautanga mēnā kei roto i ngā akoranga o ngā tamariki. Mēnā e tūmanakohia ana ka tae atu, ka whakauru rānei ngā ākonga ki tētahi mahinga, te āhua nei he wāhanga nō te marautanga.

Tauira

KI: ✓ = Ka taea te utunga te whakahau

✗ = Kāore e taea te utunga te whakahau, te here rānei

Whakaurunga

Te Mahi, Rauemi rānei	Momo Mahi/Rauemi	
Takoha tono	Whakaurunga	✗
Takoha whakaurunga	Whakaurunga	✗
Takoha māpere i waho rohe	Whakaurunga	✗
Here	Whakaurunga	✗

He takahi ture ngā utu mō te whakaurunga.

I te mea kāore he utu mō te whakaurunga, kua he utu mō tētahi mea e pā ana ki te tukanga whakaurunga. Ki te whakahautia he "utu", he tono takoha kē tērā.

Ka taea e ngā Poari o ngā kura kāore he kaupapa whakaurunga (kāore i whakauru ki te Kaupapa Takoha) te tono mō ngā takoha tūao. Kei ngā mātua me ngā whānau te tikanga ki te utu i te katoa, he wāhanga noa o te takoha, kāore rānei.

Ngā Puni me Ngā Haerenga

Te Mahi, Rauemi rānei	Momo Mahi/Rauemi	
He puni mō tētahi akoranga (Hei tauira - Mātauranga ā-waho Tau 12)	Marautanga	✗
He haerenga ā-takiwā mō tētahi akoranga tauwhāiti	Marautanga	✗
Haerenga/Toronga mō tētahi wāhanga noa o te marautanga	Marautanga	✗
Utu mō tētahi kaupapa i tua atu i te marautanga (Hei tauira - he haerenga retireti hukapapa i te mutunga wiki)	Ngā Rawa me Ngā Ratonga	✓
He takahi ngahere mō te Mātauranga i Waho i te Akomanga (EOTC)	Marautanga	✗
He puni mō te marautanga noa (Ngā tauira - Puni whakawaia Tau 9, Puni EOTC Tau 7)	Marautanga	✗

Ka tonoa pea ngā whānau ki te tautoko i ngā utu noho, kai me te haere ki te puni. Ko taua tonu he tono takoha. Kei ngā whānau te tikanga ki te utu i te katoa, he wāhanga noa o te takoha, kāore rānei.

Kaua rawa ngā ākonga e aukatia mai i te haere ki tētahi puni, he haerenga rānei e pā ana ki te marautanga nā te kore e taea, hiahia rānei ki te utu takoha mō ngā utu o taua tūmahi.

ICT

Te Mahi, Rauemi rānei	Momo Mahi/Rauemi	
Te uru atu ki te whatunga kura	Marautanga	✗
Te whakamahinga o te pūmārō o te kura	Marautanga	✗
Te whakarite kia whai pūrere ngā ākonga pērā i ngā paparorohiko, waea atamai, pukatuhipoka, rorohiko, Chrome Books (BYOD)	Marautanga	✗
Te whakarite i ngā ākonga ki te tuku i ngā pūmanawa rorohiko, te hoko rānei i ngā raihana pūmanawa	Marautanga	✗
Te whakarite i ngā ākonga ki te tuku tātaitai	Marautanga	✗
Te hoko mai i ngā pūmārō, pūmanawa ehara i te whakature	Ngā Rawa me Ngā Ratonga	✓

He utu ngā hangarau mōhiohio me te whakawhitihiti i rō kura (ICT) mō te whakarato i te marautanga. Ka taea te whakahau utu ki ngā ākonga mō te whakamahinga marautanga-kore o te ICT (me te Ipurangi), engari tē taea te whakahau utu mō te whakamahinga ā-marautanga.

Ka taea e ngā kura te tono ki ngā whānau kia hokona mai he pūrere mō tā rātau ākonga hei whakamahi i te kura (BYOD). Ka taea e te whānau te hoko mai tētahi, kāore rānei (e mōhiotia ana kāore pea e taea e te maha o ngā whānau te hoko pūrere mā tā rātau ākonga).

Kaua rawa ngā ākonga e aukatia mai i te whakauru ki ngā akoranga, ētahi atu mahinga marautanga noa mēnā kāore e taea, e hiahia ana rānei e tō rātau whānau te hoko mai i ā rātau pūrere.

Me mātua āhei ngā ākonga katoa ki te whakamahi i ngā rorohiko a te kura ahakoa i tuku takoha ō rātau whānau ki te kura hei hoko, tautiaki hoki/rānei i ngā rorohiko, kāore rānei.

Kāore e taea te whakaurunga ki tētahi akoranga rorohiko te here ki ngā takoha a ngā whānau.

Ka takawaenga pea ngā kura i te hokotanga o ngā pūmārō, pūmanawa herekore rānei mā ngā whānau. He hokotanga tūao tēnei i ngā rawa me ngā ratonga.

Mēnā he pātai āu mō ngā takoha kura, te kaupapa takoha kura rānei me whakapā atu ki school.donations@education.govt.nz

Puoro

Te Mahi, Rauemi rānei	Momo Mahi/Rauemi	
Ngā whakaakoranga mai i ngā Kaiako Puoro Haere	Kāore i te hāngai	✗
Whakaakoranga – ā-akoranga, engari kaua mai i ngā Kaiako Puoro Haere	Marautanga	✗
Whakaakoranga – i tua atu i te marautanga	Ngā Rawa me Ngā Ratonga	✓
Rīhi taonga puoro – tuku akoranga	Marautanga	✗
Rīhi taonga puoro – i tua atu i te marautanga	Ngā Rawa me Ngā Ratonga	✓

Ka utua ngā Kaiako Puoro Haere (ITM) e te Tāhuhu o te Mātauranga, nō reira kāore e mate ngā ākongia e ākongia ana e ngā ITM te utu i ngā utu whakaakoranga.

Ka whakahaua pea e ngā kura ngā ākongia ki te utu mō te rīhi i ngā taonga puoro ka whakamahia i waho o te whakarato i te marautanga puoro, mō ngā whakaakoranga i tua atu i te marautanga ka rapua mai i ana ākongia.

Ngā Kaupapa me Ngā Akoranga

Te Mahi, Rauemi rānei	Momo Mahi/Rauemi	
Ingarihi mō te Hunga Kōrero Reo Kē	Marautanga	✗
Whakapakari Pūkenga Pānui me te Tautoko Akoranga	Marautanga	✗
Ngā "utu marau" kura tuarua	Marautanga	✗
Ngā wāhanga motuhake (hei tauira - Montessori, Arrowsmith, arareo Māori, Hāmoa rānei)	Marautanga	✗
Ngā kaupapa tāpiri (hei tauira, Mathletics, Education Perfect)	Marautanga	✗
Ngā akoranga STAR	Marautanga	✗
Ngā akoranga taumata mātauranga matua e tukuna i roto i ngā kaupapa o te kura	Marautanga	✗
Akoranga mātauranga matua (whakaurunga takirua i te whare mātauranga matua)	Ngā Rawa me Ngā Ratonga	✓
Ngā kaupapa mātauranga tino pūmanawa	Ngā Rawa me Ngā Ratonga	✓

Ka taea e ngā Poari ngā kaupapa ake te hoko hei whakamahi ki roto i te marautanga, engari kāore e āhei ki te whakahau i ngā whānau ki te utu i ēnei.

Ko te tūmanako ka tutuki i ngā kura ngā matea ako tauwhāiti o ngā ākongia, ka mutu kia kaua he utu mō aua whakaakoranga.

Ka whakahau utu pea ngā kura mō ngā kaupapa tāpiri i te wā whakamataua o te kura, i waho rānei o ngā haora kura engari kāore e taea e ngā kura te whakahau ngā whānau ki te whakauru i ā rātau tamariki/rangatahi ki ēnei kaupapa.

Ko ngā kaupapa pērā i te Mathletics ka taea te hoko hei whakamahi i te kāinga (tē whakamahi ai e te kura hei tuku i te marautanga) engari me āhei ngā whānau ki te kōwhiri mēnā me hoko mai, kaua rānei.

Ina hokona mai e ngā kura ngā akoranga mātauranga matua mō te kaupapa kura mā ngā ākongia matua, kāore e taea te whakahau utu ki ngā whānau mō ēnei akoranga.

Ina takawaengatia e te kura te whakaurunga a tētahi ākongia ki tētahi akoranga mātauranga matua, kei runga i te ākongia ngā utu e pā ana ki te akoranga mātauranga matua.

He kōwhiringa ngā kaupapa Mātauranga Tino Pūmanawa me ngā kaupapa i tua atu i te marautanga i waho kura (hei tauira, ngā kura kotahi rā) – me mārama he tūao, ā, he utu kei roto.

Ngā Kura Tāuke

Te Mahi, Rauemi rānei	Momo Mahi/Rauemi	
Ngā utu taetae atu	Whakature	✓

Kei raro ngā kura tāuke i taua ture anō mō te whakaurunga koreutu me te mātauranga koreutu pērā i ngā kura ehara i te kura tāuke.

Ka āhei ngā rangatira ki te whakahau utu taetae atu mō te rahinga mōrahi e whakaetia ana e te Minita Mātauranga. Tāpiri ki tērā, ka taea te takoha mō ngā kaupapa e pā ana ki te āhuatanga motuhake o te kura te tono.

Me mārama ko wai te kaiwhiwhi i ngā takoha – ko te poari kaitiaki, te rangatira rānei.

Ngā Rauemi Akoranga

Te Mahi, Rauemi rānei	Momo Mahi/Rauemi	
Ngā rauemi ka whakamahia mō te whakarato i te marautanga	Marautanga	✗
Wāhanga whakahoki ki te kāinga i whakaae ai ngā mātua/whānau ki te hoko (hei tauira – pouakamērā, he kākahu)	Ngā Rawa me Ngā Ratonga	✓

Kei roto i te utu o ngā rauemi i te utu o te tuku i te marautanga.

Ki te whakahokia e tētahi tamaiti tētahi taonga i mahia ki te kāinga, ka taea te utu te whakahau mō ngā rauemi i whakamahia. Me whakamōhio atu ngā whānau mō te kōwhiringa ki te hoko kia mōhio ai rātau ki te utu. Ka taea e ngā kura te here ngā whānau ki te whakatau mēnā ka hokona mai e rātau te wāhanga whakahoki ki te kāinga ina rehita te ākongia ki te ākongia.

Ko ngā kai e kainga ana i roto i te akomanga hangarau kai nō te akoranga marautanga – ko te take me whakamātau ngā ākongia i ngā kai e mahia ana e rātau kia mōhio ai e pai ana ki te kai (arotakenga tairongo me te kite).

Ngā Mahinga Kōwhiringa

Te Mahi, Rauemi rānei	Momo Mahi/Rauemi	
Te haere ki te kite i ngā rōpū whakaari, puoro rānei (marautanga-kore)	Ngā Rawa me Ngā Ratonga	✓
Ngā kapa hākinakina mutunga wiki	Ngā Rawa me Ngā Ratonga	✓
Ngā mahinga ahurea i waho i ngā haora kura, i te wā tina	Ngā Rawa me Ngā Ratonga	✓
Ngā mahinga hākinakina i waho i ngā haora kura, i te wā tina	Ngā Rawa me Ngā Ratonga	✓
Pō Whakangahau o te Kura	Ngā Rawa me Ngā Ratonga	✓

Me mārama he tūao te whakauru ki ēnei momo mahinga, ka mutu he utu mō te whakauru atu.

Nō roto ēnei momo mahinga i te wāhanga 'hokotanga tūao o tētahi rawa, ratonga rānei'. Ko te whakamārama mō ēnei ko te 'me utu, kaua e whakauru rānei'.

Tē taea ngā ākongia te aukati mai i te toro atu ki ngā mahinga kōwhiringa i te mea kāore i utua e tō rātau whānau ētahi atu taonga (hei tauira, kaua ngā kura e whakahau i ngā whānau ki te utu i ngā utu hākinakina, he takoha rānei ki te noho pūni i mua i te hoko tikitiki ki te pō whakangahau).

Ngā Kākahu Kura

Te Mahi, Rauemi rānei	Momo Mahi/Rauemi	
Nga kākahu kura mai i te toa kākahu o te kura	Ngā Rawa me Ngā Ratonga	✓

Ka āhei te kura ki te whakarite kia mau kākahu e ai ki ana ture mō te whanonga me te āhua.

Ko te tūmanako kāore e tino nui ngā huamoni ki te kura mai i te hokotanga o ngā kākahu kura. He pai tētahi toenga iti kia ea ai ngā utu o te hokotanga.

He rawa/ratonga ngā kākahu kura ka taea e ngā whānau te hoko mai i te kura, i wāhi kē rānei. Ahakoa pea ko te kura anake te kaihoko i tētahi kākahu hou, kei ngā mātua me ngā whānau te tikanga ki te hoko kākahu kura kua whakamahia kētia mai i wāhi kē.

Ngā Rauemi me Ngā Pukapuka Kura

Te Mahi, Rauemi rānei	Momo Mahi/Rauemi	
Ngā Puka Akoranga	Marautanga	✗
Ngā Puka Mahi (whakature)	Marautanga	✗
Ngā Puka Mahi (hokotanga tūao)	Ngā Rawa me Ngā Ratonga	✓
Tārua/tā (whakamahinga marautanga)	Marautanga	✗
Tārua/tā (whakamahinga whaiaro, marautanga-kore)	Ngā Rawa me Ngā Ratonga	✓
Ngā pukapuka (mēnā ka hokona mai e ngā mātua mai i te kura)	Ngā Rawa me Ngā Ratonga	✓

Ko te tikanga mā ngā whānau e whakarato ngā rauemi me ngā pukapuka mā ngā ākongia. Ki te hokona mai e ngā whānau ngā rauemi me ngā pukapuka mai i te kura, ka taea te utu te whakahau – engari kaua rawa e whakahaua ngā whānau ki te hoko i ngā rauemi me ngā pukapuka mai i te kura.

Ko te tūmanako kāore e tino nui ngā huamoni ki te kura mai i te hokotanga o ngā rauemi me ngā pukapuka. He pai tētahi toenga iti kia ea ai ngā utu o te hokotanga.

Kei roto te utu o ngā puka akoranga i te utu o te tuku i te marautanga. Kāore e āhei ki te here i ngā ākongia ki te hoko, rīhi rānei i ngā puka akoranga, te utu punga rānei hei utu kei tūkinohia pea.

Ahakoa me tuku ngā puka akoranga mō te koreutu ki ngā ākongia, ko te tūmanako mā ngā ākongia ā rātau ake puka mahi e tiki mō ngā mahi.

Ka taea ngā puka mahi te hoko engari kāore e taea ngā whānau te whakahau ki te hoko. Ki te whakaturea tētahi puka mahi, he takoha anake te mea e āhei ana te Poari ki te tono hei āwhina i ngā utu. Kei ngā mātua me ngā whānau te tikanga ki te utu i te katoa, he wāhanga noa o te takoha, kāore rānei.

Ko ngā tārua/tā e pā ana ki te tuku i te marautanga me mātua whakarato e te Poari.

Huhua

Te Mahi, Rauemi rānei	Momo Mahi/Rauemi	
Ngā utu mematangā (hei tauira – ngā whakahaere matua, ngā whakahaere ākongia tawhito)	Ngā Rawa me Ngā Ratonga	✓
Moheni kura	Ngā Rawa me Ngā Ratonga	✓
Ngā utu whakamahana, rama me te wai	Kāore i te hāngai	✗
Hopi, wē horoi ringa, ngā rauangiāngi	Kāore i te hāngai	✗

He kōwhiringa tāpiri ngā moheni kura e āhei ana ngā ākongia ki te hoko mai mēnā e hiahia ana rātau.

Kāore e āhei ngā Poari ki te tono takoha mai i ngā mātua mō ngā utu whakahaere – me kapi ēnei utu e ngā pūtea whakahaere a te kura.

Kauhoe

Te Mahi, Rauemi rānei	Momo Mahi/Rauemi	
Te kauhoe i roto i te marautanga (i te kura, i waho i te kura rānei)	Marautanga	✗
Te kauhoe hei mahinga tūao (wā tina, i waho haora kura)	Ngā Rawa me Ngā Ratonga	✓

Ina uru mai tētahi wāhanga kauhoe ki te marautanga, tē taea te aukati ngā ākongia mai i te whai wāhi mai i te mea kāore anō kia tuku whakaaro ngā whānau hei āwhina i ngā utu.